

שיחות הר"ן קע"ה

אם כשיודעין איך היה נהג הכהן גדול עם השעיר המשתלח :

הנה כל יהודי אומר לפני התפילה ולפני קיום המצוה 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה', וכל התורה כולה נכלל בתיבות אלו. וצריך להבין הדברים כפשוטם. ופירש הרה"ק ר' יענקלע מפשעווארסק, ששם הק' אדני הוא מדת הדין של השי"ת, ושם הויה הוא מדת הרחמים. ולשם יחוד קוב"ה ושכינתיה היינו שממתיקים הדין ע"י הרחמים.

והגם שיש בזה סודות עד אין שיעור, שהבעל התניא מבאר שע"י היחוד נמשך אלקות בעולמות התחתונים. והכל כלול, כי מדת הדין הוא הסתרה על אלקות, ומדת הרחמים הוא התגלות אלקותו ית'.

ובשם אדנות, היינו מדת הדין, שם יש כ"ד צירופי שם אדני. כי כל הנהגה של השי"ת יש לו שם אחר. והצדיק כשרוצה להמתיק ולעשות פדיון להמתיק הדין מעל יהודי שיש לו איזה צרה. הרי כל חסרון הוא בא מצירוף אחר של שם אדני. ומי שרוצה להמתיק הדינים צריך להיות בקי בכל צירוף, ולחבין סוד כל צירוף שבשם אדני, ולהיות מקושר ודבוק למעלה בסוד זה הצירוף.

וזה בחי' הכ"ד בתי דין, שבכל צרה שבא לפדות, צריך לדעת באיזה בית דין פסקו את הפסק הזה כדי להמתיקו. ורביה"ק

קודם ארץ ישראל אמר: איני יודע איך הצדיקים עושים פדיון כי צריכין לידע כל העשרים וארבעה [כ"ד] בתי דינים כי כשמביאים הפדיון צריך לידע באיזה בית דין דנין אותו כי אולי הוא עושה פדיון והמתקה השייך לבית דין זה, ובאמת הוא נדון בבית דין אחר, ועל כן צריך לידע באיזה בית דין הוא נדון ולידע הפדיון וההמתקה של אותו הבית דין:

אני יודע כל העשרים וארבעה בתי דינים ואני יכול לעשות אפילאציע (ערעור) מבית דין לבית דין עד העשרים וארבעה בתי דינים, דהיינו שאני יכול לומר שאינו נראה לי המשפט של בית דין זה ואני רוצה לדון בבית דין אחר וכן מבית דין לבית דין עד כולם ומסתמא מועיל בודאי, כי על כל פנים בין כך ובין כך נמשך ונדרה המשפט, וכשנמשך קל יותר הדבר כי בתוך כך עושה אותו האדם איזה מצוה וכיוצא. ואפילו אם אינו מועיל אני יכול לעשות "אנדענסעניא" דהיינו לשלוח הדבר להקיסר בעצמו וזהו מלאכה גדולה וחכמה גדולה, זה אינו יודע שום אחד בדור וגם לא ידע עדיין מזה שום אדם כי הוא מלאכה גדולה להכניס כל הבקשה בתוך איזה תיבות במספר, וגם ליתן הכבוד להקיסר כראוי, כי בודאי אי אפשר לשלוח הרבה דברים להקיסר וכו':

גם אמר איני יודע איך יכולים לעשות פדיון, כי אי אפשר לעשות פדיון כי

וביאר ע"פ הפסוק 'ויגש אליו יהודה ויאמר אליו בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני', ידבר נא הוא לשון דיבור קשה, כי אם הצדיק לפעמים מדבר בקול רם, שהוא בחי' דיבור. הוא כיון שהוא בבחי' 'באזני אדוני', שמדבר ישר להשי"ת ואין צריך שהמלאכים יעלו את תפילתו, לכן אינו מתיירא אם אדם אחר ישמע דיבוריו. ולכן הוא מדבר דווקא בקול רם, כדי שהמלאכים לא ישמעו וזה יגיע ישר להשי"ת, ולא יקטרגו המלאכים.

וזה רק לפעמים. וזה שאמר כאן רביה"ק שלפעמים הצדיק יש לו כח לשלוח לקיסר בעצמו, וזה חכמה ומלאכה גדולה, כי אסור תמיד לעשות כן, כי אין זה דרך ארץ לדבר עם המלך לבד, יש סדר של המלאכים. אלא שלפעמים רואה הצדיק עת רצון שיוכל לשלוח לקיסר בלי השלוחים והמלאכים.

אח"כ הוסיף רביה"ק שסוד הפדיון הוא כסוד השעיר המשתלח. שיש בזה הרבה סודות גדולים. ואחד מהסודות מובא בספר עבודת יום הכיפורים שאי' בגמ' ששני השעירים צריכים להיות שוים בקומה ובמראה, ואח"כ עושים גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. ולכאוי' יש להבין מה הענין שיהיו שוים בקומה ובמראה. וביאר שם כי נודע שבכל יחוד עליון בין שני דברים, בתחילה מעורב כל אחד מהם בחסדים וגבורות, וע"י היחוד גורמים שהדבר שהוא יותר חסד יהיה כולו חסדים, והשני יהיה כולו גבורות. והוא סוד החילוף הנודע בקבלה.

וכמו שאמר רבינו האריז"ל שכל אחד צריך לקרב יהודים אחרים לעבודת ה' ולהחזירם בתשובה. ולפעמים יש מי שאי

אמר על עצמו שהוא זוכה לדעת כל הכ"ד בתי דין. ולא עוד אלא שיכול לערער וללכת לעוד בית דין. [הגם שע"פ שו"ע לכאוי' אין היום כזה מושג שמבקש ללכת לבית דין אחר, אמנם זה שייך רק כלפי בית דין הגדול, בבחי' הצדיק האמת.] ומרוויחים שבינתיים אפי' אם עדיין לא נמתק הדין, מ"מ כיון שנמשך הדבר, נעשה יותר קל. כי בינתיים מקיים איזה מצוה. ויותר מזה יש בכחו לשלוח הדבר לקיסר בעצמו, והחכמה שיש בזה הוא לדבר רק מה שצריך.

והנה אי' בזה"ק שכשאדם מתפלל שמונה עשרה יש מלאכי מעלה שנקראים אוזניים, ואם אומר התפילה של לחש בקול, באופן שיהודי אחר שומע מה שהוא מדבר. כיון שזה נכנס לאוזן למטה אין האוזן למעלה יכול להעלות התפילה הזאת. אין כח להעלות תפילה למעלה אם אדם אחר שומע. לפיכך אע"פ שלפי החלכה יש בזה נידון, אבל לפי קבלה יש בזה פגם עצום אם משמיע קולו בתפילתו. [ויש בזה שני דיעות ע"פ קבלה אם הוא בעצמו יכול לשמוע מה שהוא מדבר. הרה"ק מקאמארנע אומר שזה רק דרגת צדיק שלא ישמע אף את עצמו, ודעת הבן איש חי שזה לכל אדם] הכלל שיש בודאי להזהר שאדם אחר לא ישמע את תפילתו.

ושמעתי מאדמו"ר מקרעטשניף שהקשה איך היו כמה תלמידי בעש"ט שאמרו באמצע שמונה עשרה בקול גדול רבוננו של עולם וכדו', בשלמא בענין ההפסקה באמצע התפילה, כבר אמרו הפוסקים שזה לא נקרא הפסק בתפילה לצעוק רבוננו של עולם או גיוואלד וכדו'. אבל איך אמרו זאת בקול גדול, הרי לפי הזה"ק אין לזה עליה.

היה לו משהו רע בתוכו, וע"י שנתן להם מתנה, הסט"א חושבת שהיא מקבלת מתנה. ולמעשה זה רק חלק הרע שנפרד מהצדיק ועבר לסט"א, ונעשה הסט"א כולו רע, כי הסט"א חייבת להחזיר מתנה עבור זאת המתנה, ואז היה נותנת את הניצוץ הטוב שהיה בה. ובוזה נכנעת לגמרי. הגם שהסט"א חושבת שהיא מרוויחה מהמתנה של הצדיק, ואינו יודע שזה עצם הרע שבו שנפרד ממנו ועי"ז נעשה הסט"א כולו רע ונתבטל. כי אין שום חיות ברע כלל.

ולכן הוצרך שיהיו שני השעירים שווים בקומה ובמראה. היינו שגם בתוך הטוב שהוא שעיר לה' יש משהו רע, וכן השעיר לעזאזל יש משהו טוב. ולכן הם שווים. והגורל הוא סוד הפדיון היינו שהצדיק צריך לתת איזה מתנה כביכול לסט"א. ונפרד הרע שבו. והסט"א נדמה להם שמקבלת מתנה וחייבת להחזיר מתנה ונותנת את הטוב שבה, ונעשה הצדיק כולו טוב. ועי"ז נפרד הרע מהטוב ויש כל הישועות והברכות.

ואמר הרה"ק ר' צדוק הכהן שכשיש ליהודי איזה כיונעם עם גוי, ולפעמים יוצא שהיהודי שילם יותר ממה שהיה צריך לשלם לגוי. [כמו לנהג של מקסי וכדו'] אל יתכעם על זה. כי כל זה נתגלגל משמים שמוכרח לתת איזה מתנה יתרה לסט"א ועי"ז יתפרד ממנו חלקו הרע שבנפשו. וכל זה לטובה, בסוד השעיר לעזאזל, כי ע"י שלקח ממך הגוי, הסט"א תחזיר לך חלק הטוב שנפל ממך, ותהיה כולך קדושה ועי"ז נזכה תיכף ומיד לאלתר לביאת גואל צדק ברחמים במהרה בימינו ממש אמן.

אפשר לקרבו כי הוא בחי' ערב רב וקליפה. ואי אפשר להצליח לקרבו. אבל מה נעשה עם היגיעות שהתייגע זה האדם לקרבו להשי"ת. הרי למעשה לא עשה חלה תשובה. ומבאר האריז"ל שיש בזה סוד גדול מאוד כי זה היהודי שהיה רובו רע, ואינו מסטרא דקדושה, אבל היה בו משהו טוב שנדבק ונתערב בו. וזה המשהו טוב צועק שאין לו תיקון. וע"י שאתה עוסק לקרבו הגם שהוא רובו רע, אם היה עושה תשובה היה מתהפך לטוב. ועכ"פ אם הוא מהרע גמור אלא שיש בו ניצוץ טוב. וע"י שניסית להחזירו בתשובה בזה בעצמו הוצאת ממנו הניצוץ הטוב.

ובאופן כללי מדובר על אומות העולם וכה הסט"א שיש בעולם. שאינו יכול להיות רק ע"י שלוקחים איזה ניצוץ טוב. שמבלעדי הניצוץ האלקי אין להם שום חיות. וזה שעשה אסתר המלכה סעודה לאחשורוש והמן, ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב. רק ביום ההוא, כי אח"כ התחילה נפילתו. כי הצדיק יש בו גם יצר טוב ויצר הרע, בסוד חסדים וגבורות. והסט"א רודפת את קדושת הצדיק והצדיק מתגבר בסוד מים אחרונים ושעיר המשתלח, שהסט"א לוקחת משהו מהצדיק, כמו המן שאכל מסעודת אסתר, אבל זה מה שהוא לקח ממנה זה למעשה הרג אותו. כמ"ש בזה"ק וישלח, שאין דבר שמכניע את הסט"א כמו סוד חמים האחרונים והשעיר המשתלח.

ובאופן פשוט, כיון שהצדיק נותן מתנה הוא נעשה בעל הבית, כי מי שמשפיע לשני הוא שולט עליו. ועיקר הנקודה שהתחלנו לבאר לעיל, שגם הצדיק

שיחות הר"ן קע"ו

להשגת התורה. ואפי' כשאינו זוכה לכך, לכל הפחות אפשר לזכות שקמים בבוקר עם נשמה חדשה, וכחות גדולים להתפלל.

ואם אדם רואה שכשהוא קם בבוקר ומרגיש רע מאד, זה סימן שאינו עובד את ה' בשנתו, וצריך לומר בידך אפקיד רוחי, ולמסור נפשו להשי"ת. כי אי' בכתבי אריז"ל שהק"ש שעל המטה הוא כלי לכל עבודת היום, ועי"ז יזכה למסור נפשו בק"ש של שחרית כראוי. וכל עבודת היום תלוי בק"ש שעל המטה. ועבודה גדולה היא.

ובק"ש שעל המטה יש לשוב בתשובה לא רק על עצמו אלא גם על לעשות חשבון הנפש על בניו ובנותיו וכל הקשורים בו. כי הצדיקים לא הסיחו דעתם אף פעם מילדיהם, עד כדי כך שעושה חשבון הנפש עליהם בדיוק כמו שעושה חשבון הנפש על עצמו. כי כל מי שמקושר איתו, הרי הוא כלול בו, וצריך להרגיש כמו הוא עצמו. ואי' בזה"ק שיש למעלה מקום מיוחד לצדיקים שהם מארי דחושבנא, ולכן יש לעשות חשבון הנפש בכל יום, על עצמו ועל המקושרים איתו.

ובני שעוסק בחשבון הנפש, ניצול מכל הדינים, כי כשיש דין למטה אין דין למעלה. ועי"ז ממתיק דינים מהעולם. כי כל דין שיש על האדם ח"ו, הוא רק כשאנו חי בחשבון, אבל כשבודק תמיד איך הוא עוסק

קודם ארין ישראל אמר איני יכול לישון מחמת שקודם השינה באים ועומדים לפני כל הששים רבוא אותיות של התורה:

כשהנפש מסתלקת למעלה, נעשה יהוד מכל אברי האדם ומכל תרי"ג מצוות שבו. וכן בחיי חיותו כשמוסר נפשו בבחי' לדוד אליך ה' נפשי אשא, זה כמו קיום כל התורה כולה, כי כל נפש כלולה מכל תרי"ג אברים וכל המצוות. וכן בק"ש שעל המטה כשאומר בידך אפקיד רוחי.

והנה כל אחד כלול מכל כלל ישראל, וכ"ש הצדיק האמת שכלול מכל נשמות ישראל. לכן לפני שהולך לישון ומשתוקק להכלל בהשי"ת, הרי הוא כולל כל נשמות ישראל והוא מרגיש איך כל אבריו מתקשרים להשי"ת, ומרגיש כל יהודי בעולם, כיון שהוא מקושר מאד עם כל כלל ישראל.

והגם שאין אנו בדרגות כאלה, מ"מ כל אחד צריך לדעת שכשהוא הולך לישון ואומר בידך אפקיד רוחי, הרי הוא מעלה נשמתו למעלה, ונעשה בזה יהוד גדול, כי שנת הצדיקים הוא העלאת מ"ן, התקשרות להשי"ת. ואי' בישמח משה שכל יהודי שאומר ק"ש שעל המיטה בכונה זוכה לגילויים בשנתו, וכשעומד משנתו הוא מרגיש טוב מאד ברוחניות. וזה סימן שנשמתו זכתה להכלל ביחוד עליון ולכן זכה

בתורה ועבודת ה', ואיך בנוי ובנותיו מתנהגים. בזה נמתקים הדינים. **וכן** כשאדם מרגיש בעצבות ומרה שחורה זה גם מחמת הדינים. וכשעוסק בחשבון

הנפש וממתיק הדינים, הרי הוא מביא שמחה על עצמו. ונכנס בעבודת ה' כראוי, ואז נתקיים ישמח ישראל בעושיו בביאת גוא"צ ברחמים ב"א.

שיחות הר"ן קע"ז

חיוזק את אחד להיות בשמחה ואמר שראוי לו לשמוח בהשם יתברך ואף על פי שאין אתם יודעים מגדולת השם יתברך ראוי לכם לסמוך עלי כי אני יודע מגדולתו יתברך. והזכיר אז הפסוק (תהלים קלח-ה): **"כי אני ידעתי כי גדול ה' וכי גם ראוי לכם לשמוח בי, מה שזכיתם שיחיה לכם רבי כזה. גם חיוזק את אחד שישמח את עצמו אפילו בעסקי חול, ואמר לו: בודאי כן הוא, שבתחילה צריכין לשמח עצמו במלי דעלמא בכל מה שיכולין, ואחר כך באין לשמחה אמתית:**

רביה"ק מלמדנו שהאדם צריך להיות בשמחה אפי' כשאנו יודע מגדולת ה'. והנה נודע כי בעולמות העליונים ישנה דרגת הכתר והוא מתחלק לשתי בחינות, עתיק יומין ואריך אנפין. ואיתא בעין חיים בשער המלכים שעתיק הוא שורש החכמה ואריך הוא שורש הבינה.

ועיקר ענין השמחה והרגשת השלימות הוא בספירת הבינה שנושרשת באריך. כתיב (תהלים קמ"ט ב') 'ישמח ישראל בעושיו',

ישמח אותיות משי"ח, כי זהו עיקר ענין הגאולה, לשמח את נפשו בהשי"ת. והנה השמחה היא הרגשת השלימות. וכיון ששורש השמחה בבינה ואריך שהם בחי' יש' בערך החכמה ועתיק, לכן אין שמחה כי אם ע"י ששמח באיזה דבר, דאין שמחה בלא כלום, וצריך להיות איזה שכל שמרגיש שלימות בזה השכל, ובזה הוא שמח בלבנו.

אבל יש גם שמחה במדרגה עליונה מאד שהאריך משמח את עצמו עם השגות העתיק, והיא שמחה בלי ידיעה ושכל, שהרי ג"ר דעתיק אינו נתפס ואינו מושג ע"י אריך כלל, כי הוא רישא דלא אתיידע, ואעפ"כ הוא שמח. כמו אדם שמתקשר לצדיק ומתאחד עמו ביותר, ומרגיש אותה השלימות שיש לצדיק ע"י ההתקשרות, אע"פ שאין האדם שייך כלל להשגות שהצדיק משיג, הוא רק מלוכש על הצדיק, ודרך זה הוא שמח בשמחת הצדיק.

ויזה כל ענין רביה"ק שהשיג דרגת היחידה, אורו של משיח. וכשהאדם מתקשר לצדיק, ומתנוצצת בלבו הארת הצדיק, אע"פ

ידיעה. יש אי ידיעה ממש, ויש ידיעה של אי ידיעה.

וכמ"ש הבעש"ט הק' מה שאמרו רבותינו ז"ל 'ולוואי אותי עזבו ותורתי שמרו', שלא יעזוב את השי"ת מבלתי לימוד התורה, אלא יעסוק בתורה הרבה ואז אותי עזבו, היינו שאז ידע שאי אפשר להשיג את ה' כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל.

וזוהי העניות דקדושה של דוד המלך ע"ה, בסוד עני ורוכב על החמור, שהוא דביקות נוראה של עניות דקדושה, בסוד 'להחיותם ברעב', 'ערוב עבדך לטוב', כי דוד המלך היה שלימות הענין של רעב דקדושה, כי זכה לדעת שאי אפשר להשיג את ה'. ואפי' יוסף הצדיק שדרכו היא כן להשיג את ה'. מ"מ לאחר כל ההשגות הוא מקבל את דרכו של דוד, שהוא התכלית שלא נדע. והוא סוד רדל"א שהמלכות גנוזה שם, כי אחר כל הידיעות אין יודעים כלום.

הרי שיש כאן כמה וכמה הבחנות. בתחילה אפי' כשאין אדם יודע כלום ממש, יתקשר לצדיק שהוא כן יודע, ויהיה בתכלית השמחה בהשגת הצדיק, אע"פ שהוא בעצמו בבחי' אי ידיעה לגמרי. ואפי' שכן זוכה להשגות אלקות והתנוצצות הדעת, אעפ"כ תכלית הידיעה הוא שלא נדע, לדעת שאין אנו משיגין כלל. שזוהי בעצמה הידיעה הגבוהה ביותר, ובוזה נתאחדים אריך ועתיק.

וזוהי שרביה"ק מוסיף כאן שצריך האדם תמיד לשמח את עצמו אפי' במילי דעלמא. והוא בסוד תרין פרקין תתאין דנ"ה דעתיק שיורדים לבי"ע. כי השמחה והעונג בדביקות בח' הוא מתפשט למטה למטה, כמו שאמר הבן איש חי שלכן תיקנו חז"ל

שאינו משיג עצם עמקות כונות דבה"ק בספריו, ואע"פ שאינו יודע בעצמו גדולת ה', מ"מ ע"י שהוא מקושר לתורה של צדיק כזה, בזה יזכה לשמוח בהשי"ת מעצם ההתקשרות לצדיק שזה הצדיק כן יודע מגדולתו ית'.

והנה כתיב 'לא תחרוש בשור וחמור יחדיו'. ומבואר בזה"ק שישנן שתי קליפות, קליפת שור וקליפת חמור, וכנגדם עומדים תרין משיחין, משיח בן יוסף כנגד קלי' שור, ומשיח בן דוד כנגד קלי' חמור. ומבואר בספה"ק שהשור יש לו גאווה גדולה בקרניו, והחמור יש לו עניות ושפלות. ואנו צריכים להתנהג בבחי' שור דקדושה, בחי' יוסף הצדיק שזוכה לסוד 'אשורנו' בחי' ראייה וזוכה לראות בעולמות עליונים ויש לו קשר עם השי"ת, והוא בחי' יש דקדושה שזהו סוד השור. ומאידך צריך שידע האדם שהוא עני בבחי' חמור, ענוה דקדושה, לדעת שבאמת אינו משיג כלום, ולגדולתו אין חקר, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. כמו דוד המלך שמדבר תמיד בשפלות כזה.

ושתי המדרגות האלו מושרשים באריך ועתיק, כי האריך הוא סוד האין ועתיק בסוד היש (בהבחנה אחת), וזהו בחי' עתיק שורש היש, בחי' יוסף, בחי' שור דקדושה, ולכן אמר רביה"ק שיש לנו לשמוח עם ההשגות שלו שהוא משיג גדולת ה'. ואנו בבחי' אריך, בסוד אין, לדעת שאין לנו שום השגה מצד עצמינו.

והצדיק הגדול אפי' שהוא כן משיג, מ"מ תכלית הידיעה שלו הוא שלא נדע, שעצם הידיעה מגלה לו בכל עת שאי אפשר לדעת כלום, אלא שיש שתי בחי' אי

לברך שהחיינו על פירות גשמיים, שזה
 בעצמו כלי להשמחה האמיתית באלקות,
 בסוד פרקין תתאין דעתיק שיורדים לבי"ע,
 וע"י העונג הזה חוזר לעונג האלקי. וזהו כלי
 אמיתי לבא לשמחה אמיתית בדביקות
 באלקות. ה' יזכנו לשמוח שמחה אמיתית
 באלקותו ית"ש בביאת גוא"צ ברחמים
 בב"א.

